

Verslag van de uitstap van 18 april 2005

Onze eerste uitstap, waarop 2/3 van de broeders aanwezig waren, startte zoals de vorige keren met een ontbijt bij broeder Stani, in de “ Neptunus Lounge “ te Wondelgem.

Om 9 hr. begaven we ons met een bus naar Oudenaarde naar de brouwerij Roman. De traditionele jenever die al enkele uitstappen gebannen werd, was voor een keer terug van de partij. Onmiddellijk na de ontvangst kregen wij een introductiefilm gepresenteerd, gevolgd door een rondleiding langs de brouwzaal, de lageringstanks, de afvullijnen en de opslagruimtes. Een degustatie van Romy Pils, Sloeber, Ename Abdijbier, Mater Witbier en Adriaen Brouwer was een mooie afsluiter voor deze voormiddag.

Hierna volgt de historiek van de brouwerij Roman.

Al meer dan **4 eeuwen lang** herbergt Mater de brouwersfamilie Roman, die steeds de brouwerstraditie van vader op zoon heeft overgedragen. Officieel begon de geschiedenis van de brouwerij in het jaar **1545**.

De brouwerij van de familie Roman bevindt zich in **Mater, ten oosten van de stad Oudenaarde**. Het dorp, dat ook nu nog tot Oudenaarde behoort, en de familienaam vinden wellicht hun oorsprong in de Romeinse tijd. De brouwerij was in die tijd namelijk gelegen langs de grote verbindingsweg van Duitsland naar Frankrijk. Langs deze handelsroute bevond zich een afspanning onder de naam "De Clocke", waar de reizigers konden uitrusten en overnachten. Ze konden er ook hun paarden uitspannen, stallen en eventueel verwisselen. Deze afspanning bestond uit een herberg, een boerderij, een maalderij, een mouterij en uiteraard ook een brouwerij.

De heer **Justitius Roman** beheerde deze afspanning. Hij was baljuw van de streek rond Schorisse tot het jaar 1604 en kan beschouwd worden als de "**Pater familias**" van het **brouwersgeslacht Roman**. De nieuwe Roman-generaties namen telkens de roerstok over. Sindsdien zijn ze 12 generaties verder en is het nevenberoep van toen, uitgegroeid tot een hoofdactiviteit. De weduwe Roman-Uytersprot gaf in het jaar 1907 het beleid in de handen van haar drie zonen: Louis, Charles en Joseph. De brouwerstraditie bleef zo overgedragen van vader op zoon. **De heer Louis Ch.J. Roman werd de twaalfde opvolger** in rechte lijn en is nog steeds de huidige bedrijfsleider van de NV.

In 1927 werd Brouwerij Roman omgevormd tot een **naamloze vennootschap**, waarvan De heer Louis Ch.J. Roman thans voorzitter is van de raad van bestuur. In 1930 werd naast de bestaande gebouwen een gloednieuwe brouwerij opgetrokken die sindsdien met de regelmaat van de klok werd vergroot. De brouwerij bestaat uit imposante gebouwen rond een binnenplein.

Voor de Tweede Wereldoorlog bereikte de brouwerij een hoogtepunt met de verkoop van de 'bruine' Roman Oudenaards. Deze geweldige productie-explosie gebeurde onder impuls van de drie broers Roman. Zij loodsten de brouwerij doorheen de twee Wereldoorlogen, waardoor de brouwerij geleidelijk kon uitgroeien tot een succesvol bedrijf.

Na **1945** lag de focus op de heropbouw van de vergane markt en kwam het lage gistingsbier Romy Pils het productgamma vervoegen. Dankzij de productie van de **Romy Pils** schoot het omzetcijfer pijlsnel de hoogte in en kende de brouwerij een nieuwe bloei.

In **1954** startte Brouwerij Roman met haar **assortiment waters en limonades**. Al gauw volgden **Special Roman, Christmas Bell, ...**

Met de komst van **Sloeber in 1983** werd voor het eerst een **bier van hoge gisting met hergisting op fles** in het gamma opgenomen. Deze industrialisering bracht Brouwerij Roman in een economische stroomversnelling met als gevolg dat er een grote opeenvolging van nieuwe bieren, nieuwe technieken en nieuwe verkoopstechnieken ontstond.

1990 was het jaar van de succesvolle **lancering van de Ename abdijbieren: Ename Dubbel en Ename Tripel**. Deze reeks abdijbieren kreeg versterking van de **Ename Blond (1997) en de amberrode winterversie Ename Cuvée 974 (2002)**. Deze laatste verving Christmas Bell, die toen qua verkoop op de terugweg was. Het **Mater Witbier dateert van 1993**.

Tot slot besloot Brouwerij Roman in **2003** om het bruine bier Roman Oudenaards, waarmee ze trouwens groot geworden was, te herlanceren onder de naam **Adriaen Brouwer**. Op die manier werd het traditionele bruintje van Roman nieuw leven ingeblazen.

De Brouwerij Roman produceert en commercialiseert dus **een bijna compleet gamma Belgische bieren, één voor één gebrouwen op een specifieke en ambachtelijke wijze**.

Voor wie zou vergeten zijn hoe bier wordt gemaakt :

Het Brouwproces

1. Ingrediënten:

- water
- mout
- hop
- gist

2. Het brouwen:

Het brouwen is in feite het vervaardigen van wort met behulp van gemalen mout en water. Dit gebeurt in de grote koperen kuipen van de brouwzaal. Door het storten van het meel in het water van de brouwketel, dat op de juiste temperatuur moet zijn gebracht, wordt in het wort een extract gevormd. Het gestorte meel gaat zich door aanwezigheid van de diataseen, omzetten in suiker (maltose). Deze omzetting noemt men de versuikering. Het brouwen is dus het vervaardigen van een suikerhoudend wort.

3. Het filteren:

De bloem lost zich op in het brouwsel maar sommige delen van het graan, zoals de omhulsels, lossen zich niet op in het water. De brouwer zal deze omhulsels in een filtratiekuip door filtratie verwijderen. Het onopgeloste deel van het brouwsel noemt draf en is een rijk veevoeder.

4. Het koken:

Het gefilterde wort komt in de grootste kuip van de brouwzaal. Deze kuip is met een verwarmingsinstallatie uitgerust, zodanig dat men het wort kan koken. Het koken duurt anderhalf uur. Gedurende het koken van het wort, zal de brouwer hop toevoegen, wat hem zijn aroma en bittermaak zal geven.

Na het koken is het wort vrij van levende micro-organismen. Het concentreert zich, krijgt kleur en de enzymen zijn vernietigd. Het wort wordt opnieuw gefilterd om de gebruikte hopbloemen en de onopgeloste stikstofhoudende materies te verwijderen.

5. Het koelen:

Men koelt het wort af door het door een warmtewisselaar te laten stromen. Dit is een platenapparaat waarin het kokende wort door een speciale schikking van roestvrije staalplaten met koud water gekoeld wordt. Het koude water, dat hiervoor gebruikt wordt, zal men later voor een nieuw brouwsel gebruiken. Aldus gaat er geen energie verloren.

Het wort wordt afgekoeld tot 7 à 10°C voor bieren van lage gisting en tot 18 à 20°C voor bieren van hoge gisting.

6. De gisting:

Het afgekoelde wort, rijk aan suiker en gesteriliseerd door het koken, wordt in gistkuipen gepompt. Deze zijn uit roestvrij staal vervaardigd en uitgerust met een koelsysteem waardoor het wort verder afgekoeld kan worden.

Nadien voegt men gistcellen toe, die in de brouwerij zelf gekweekt worden. De gistcellen beginnen zich te voeden met de suikers en zet deze suikers om in alcohol en koolzuurgas. Hoe meer suiker het wort

bevat, hoe meer alcohol en koolzuur er zal gevormd worden. Bij het einde van de gisting zal er gewoonlijk 20% van de suikers overblijven.

7. De lagering of rijping:

Na de hoofdgisting wordt het bier overgepompt naar lagertanks, waar het kan rijpen. Gedurende het lageren verfijnt de smaak van het bier: het zet nog gist af en blijft doorgisten. Het bier wordt rijker aan koolzuur tot op het vooraf vastgestelde percentage. Dit noemen we de verzadiging.

De lagering gebeurt op 2°C om een koude troebel in het bier te doen ontstaan. Dit stabiliseert het bier zodat het gevaar voor een koude troebel achteraf sterk gereduceerd wordt.

8. Het filteren:

Bij het einde van het lageren zijn de bieren nog troebel. De koude troebel en de gistcellen, die zich nog in het bier bevinden, moeten er uitgefilterd worden om een helder, doorschijnend bier te bekomen.

Het filteren gebeurt door het bier door een filter te doen stromen. Deze filter is samengesteld uit kartonnen platen, die bedekt zijn met filtrerende materie, Kieselgühr genoemd.

Het nu bekomen eindproduct 'bier' is klaar om verpakt (in flessen of vaten) en uitgevoerd te worden.

Voor wie zich wil perfectioneren in bierschenken :

De techniek van het schenken

Of u nu uitbater bent van een horecazaak of thuis bezoek over de vloer krijgt, het is altijd belangrijk om het bier zo goed mogelijk te serveren en te presenteren. Wij geven u graag enkele tips:

- bewaar de flessen steeds in een donkere, droge ruimte
- plaats de flesjes minstens 24 uur voor het gebruik in de koelkast, zodat ze op de ideale temperatuur uitgeschonken kunnen worden
- gebruik steeds goed ontvette glazen
- giet het flesje langzaam leeg zonder te kloppen
- schenkt een dorstlessend bier (Romy Pils, Adriaen Brouwer, Mater Witbier,...) rustig in een schuin gehouden glas zonder de flessenhals in het schuim of tegen het glas te houden. Breng tijdens het gieten het glas recht om de gewenste schuimkraag te bekomen. Als de fles leeg is, moet het glas net overschuimen. Verwijder daarna de schuimbellen met een zuiver mes.
- Schenk een degustatiebier (Ename Abdijbieren, Sloeber) rustig in een schuin gehouden glas zonder de flessenhals in het schuim of tegen het glas te houden. Breng tijdens het gieten het glas recht om de gewenste schuimkraag te bekomen. Blijf gieten tot de schuimkraag het glas vult tot aan de rand en een hoedje vormt. Laat wel de 'fond' in het flesje.

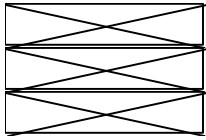
Het tapritueel:

- Het glas ontvetten, spoelen en mireren.
- Het glas afkoelen en laten uitlekken.
- Kraan openen met een kordate ruk en eerste schuimstoot naast het glas laten vallen.
- Glas schuin onder de tap brengen zonder dat de bek van de kraan noch het glas noch het bier noch het schuim raakt.
- Langzaam het glas recht brengen om de gewenste schuimkraag te bekomen. Desnoods het glas nog iets laten zakken, maar niet melken.
- Als het glas net gaat overschuimen de kraan sluiten en het glas onmiddellijk wegzetten van onder de drup van de kraan.
- Afschuimer uit de afschuimbeker nemen, afschudden en de grote koolzuurbellen afschuimen in een hoek van 45° ten opzichte van het glas.
- Buitenkant glas afspoelen in spoelbad om het schuim weg te werken en afdoppen op sponsdoekje.

Gezondheid.

De namiddag werd ingezet met het biermenu geserveerd in “ De Mechelse Koekoek “ te Zwalm (Sint Denijs Boekel), Molenstraat 14.

Deze restaurant werd ingericht in de oude “ Malderghemmolen “

De Malderghemmolen

De Malderghemmolen is één van de oudste watermolens uit de streek, hij staat reeds in 1229 vermeld als eigendom van de abdij van Ename. De molen is eertijds een zaagmolen geweest vervolgens een oliestamperij en sinds 1871 uitsluitend een korenwatermolen.

De watermolen is in zijn industriële functie stilgevallen in 1968 toen de laatste maalder de heer Louis De Bleecker-Ghijs er mee stopte.

Over de geheimzinnige arduinsteen in de asput die het jaartal 1318 draagt, werd al heel wat gespeculeerd. Op de cijferkeuze steunen bepaalde bronnen zich om te beweren dat hij einde 1700 zou geplaatst zijn.

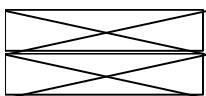
Op de kaarten van graaf << de Ferraris >> van 1771 staat het gehucht vermeld als Haneau Malderghem, van daar de naam van de molen.

De Malderghermolen staat op de Boeckelbeek die verder uitmondt in de Peerdestockbeek en vervolgens in de Zwalmbeek.

Constructief en mechanisch is de molen zeer authentiek en in goede staat.

Hoewel veel molenologen fanatiek tegen een horecafunctie zijn, moeten we toch vaststellen dat de horeca veel watermolens van het definitieve verval gered heeft.

Een horeca uitbating waarborgt het behoud van ons industrieel, archeologisch patrimonium, iets waar zij dan veel woorden maar weinig handen aan vuil maakten. Wij zijn fier op het resultaat van onze authentieke restauratie en hopen dat u evenveel van dit historisch kader geniet.

Verslag van de uitstap van 20 juni 2005

17 broeders en 2 genodigden trotseerden de immense hitte tijdens de expeditie “ Amougies “

Het had er minstens 1 meer moeten zijn, maar broeders Etienne, organisator van deze uitstap onderging tijdens het middaguur een operationele ingreep aan het hart (plaatsen van 3 by-pass) zodat hij willens nillens verstek liet gaan.

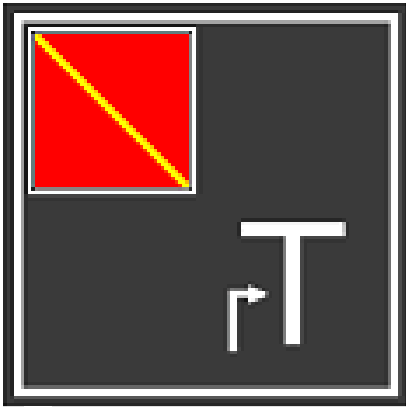
De ontvangst ter plaatse door Lieslot, de commercieel afgevaardigde (° Oudenaarde 4/9/1981) ging aan geen enkele broeder ongemerkt voorbij. Sommigen wilden zich stante pede inschrijven voor een cursus “ om het even wat “ om zich prompt te laten buizen met de hoop te mogen terugkomen op de “ tweede zit “

Zij was zo lief om een terras te schikken onder het gebladerte, wat tijdens de tropische hitte, toch voor de nodige afkoeling zorgde.

Na de welkomstdrink nam Lieslot ons op sleeptouw (dit heeft men nodig om een zwever op te laten ...) en leidde ons rond en gaf ons de nodige uitleg over het signalenvierkant, toonde ons enkele modellen van vliegtuigen en beantwoorde de meeste vragen.

We leerden wat het verschil is tussen een gecontroleerd en niet gecontroleerd vliegveld (Amougies is niet gecontroleerd) en dat op een niet gecontroleerd vliegveld elke vliegtuig eerst moet overvliegen om het signalenvierkant te bekijken dat aanduidingen geeft of het vliegveld open of dicht is (lijn = open, kruis = gesloten), langs welke kant er wordt geland en opgestegen (T- signaal waarbij de onderkant van de T aanduidt waar de landingsbaan start) en langs welke zijde het “ circuit “ mag gevlogen worden.

Hieronder vind je een model van een signalenvierkant :

Geschiedenis :

Airport Amougies (Rue cache de lannoy 2, 7750 Amougies) is opgericht als privaat vliegveld in het jaar 1968.

In 1995 wordt het vliegveld gecommmercialiseerd.

Naast opleidingen en verhuur van ULM-DPM-vliegtuig-zweefvliegen is er ook een afdeling die zich specialiseert in het organiseren van alle mogelijke evenementen.

Deze afdeling bestaat nu reeds 5 jaar en groeit ieder jaar steeds uit.

Het doel is om Airport Amougies verder uit te bouwen

Airport Amougies beschikt over een landingsbaan voor helikopters, vliegtuigen, ULM, DPM en zweefvliegtuigen van 800 meters. Het vliegveld is 15 Ha groot en dit allemaal in een prachtige groene omgeving.

Het privaat vliegveld is alle dagen open.

De zaakvoerders zijn Jean Marie Guisset (° Gent op 25/02/1976 ,reeds 8 jaar actief in de uitbating van het vliegveld) en Jean Baptiste Guisset (° Ronse 20/03/1979, reeds 5 jaar actief)

Na het diner onder de bomen (eens iets anders dan een “ Dejeuner sur l’herbe “) werd het tijd om eens van de grond te gaan. 10 aanwezigen waagden de “ vlucht “ met een Cessna 172 en verkenden de Kluisberg, Ronse en de omgeving vanuit de lucht.

Nadat eenieder terug met de voeten op de grond terechtgekomen was, werd het tijd om de terugtocht aan te vatten, echter niet zonder eerst onze broeder Wim in het Verzorgingstehuis “ Te Linde “ te Ronse te gaan opzoeken.

Verslag van de uitstap naar Yerseke van 19 september 2005

Op de uitstap, een realisatie van broeders Arnold en Stani, kwamen slechts 16 broeders en 3 genodigden af. Jammer, want de afwezigen hadden ongelijk, het werd een aangename nazomerdag die bovendien het aangename aan het nuttige paarde.

Na de gebruikelijke ontbijtrituelen in de “ Neptunus Lounge “ voerde chauffeur Guy van “ Begonia Reizen “ ons langs de Westerscheldetunnel Zeeland binnen om ons tijdig in Yerseke over te laten aan onze Nederlandse gids Wim Nieuwenhuis, die niet kan verweten worden dat hij zuinig was met informatie. Alle geheimen van de mossel en de oester werden ontsluitend, het bezoek aan het mosselbedrijf “ Prins & Dingemanse “ en aan de oesterputten was een echte opwarmer voordat we ons konden tegoeddoen aan de Zeeuwse jenever (die echter uit Schiedam komt) , kokkels, mossels en witte wijn.

Hierna volgt een overzicht van wat de aanwezigen hebben (bij)geleerd.

Het leven van een mossel

Mosselen zijn smakelijke weekdieren die in Nederland vooral voorkomen in de Waddenzee en de Oosterschelde. In het voorjaar en de zomer vindt de voortplanting plaats. Miljoenen larven komen dan vrij en zwemmen in de kustgebieden en zeearmen rond.

Na ongeveer een maand begint de schelp zich te ontwikkelen en zinkt het zogenaamde mosselzaad (hele kleine mosseltjes) onder het gewicht van de schelp naar de bodem. Met behulp van byssusdraden (ook wel de baard genoemd) hechten zij zich vast aan de zeebodem, aan voorwerpen of aan elkaar.

De byssusdraden worden gevormd door een speciale klier die op een soort voet lijkt. Met deze ‘voet’ kan de mossel zich enigszins verplaatsen. Wanneer mosselen zich eenmaal hebben vastgehecht, verplaatsen ze zich niet meer of nauwelijks: ze zijn nogal honkvast. Alleen als ze onder slib of zand dreigen terecht te komen, werken mosselen zich naar boven.

Het voedsel van de mossel bestaat uit planktonalgen, die zij bemachtigen door het langsstromende zeewater te filteren. Mosseltjes van ongeveer 1 cm groot noemt men mosselzaad. Wanneer de mosselen 4 à 5 cm lengte hebben, worden ze ‘halfwas-mosselen’ genoemd. Na ongeveer twee jaar zijn de mosselen 6 à 7 cm groot en geschikt voor de verkoop als consumptiemossel.

'Zeeuwse' mosselen

Mosselen komen in Nederland op grote schaal in twee gebieden voor: de Oosterschelde en de Waddenzee. Deze gebieden zijn ideale kweekplaatsen voor mosselen.

De mosselkwekers brengen hun mosselen van de Waddenzee en de Oosterschelde naar Yerseke. Via de veiling gaan deze mosselen over op de mosselhandelaren. Deze zetten de mosselen vervolgens uit op hun percelen in de Oosterschelde om ze daar enkele weken te verwateren en tot rust te laten komen. Door het laatste verblijf van de mosselen in de Oosterschelde, mogen de mosselen met recht Zeeuwse mosselen genoemd worden.

Hoe mosselen gekweekt worden

Twee keer per jaar, in het voorjaar en in het najaar, is er een zogenaamde ‘zaadvisserij’. Dan laten mosselkwekers zoals Prins & Dingemanse, Roem van Yerseke, Aquamossel, Deltamossel het mosselzaad vallen op die gedeelten van de zeebodem waar ze volgens hen het best zullen groeien. De huidige mosselcultuur is dus een bodemcultuur en een vorm van ‘natte landbouw’. De kwaliteit van het perceel is doorslaggevend voor een perfecte, lekkere mossel. Daarom verplaatsten mosselkwekers regelmatig grote hoeveelheden naar andere, meer vruchtbare percelen. Na ongeveer twee jaar zijn de mosselen 6 à 7 cm groot en geschikt om geconsumeerd te worden.

De mosselveiling in Yerseke

Alle mosselen komen uiteindelijk in Yerseke terecht. Daar bieden de mosselkwekers hun lading op de veiling te koop aan. In Yerseke bevindt zich de enige mosselveiling ter wereld. Voorafgaand aan de verkoop, worden de aangevoerde ladingen gekeurd door Het Produktschap Vis. Een monster van ongeveer 2,5 kg wordt geanalyseerd. Die analyse bestaat uit het meten van de schelpgrootte, het tellen van het aantal mosselen, de vaststelling van het netto vleesgewicht en het percentage tarra (losse schelpen, pokken, groen, krabben en zeesterren). Voor de vaststelling van het netto vleesgewicht worden de mosselen gekookt. Vervolgens wordt het mosselvlees uit de schelp gehaald en gewogen.

Het resultaat van de bemonstering wordt middels een videoprojectie in de veiling bekendgemaakt. Mosselkwekers kunnen via een elektronisch systeem op de aangeboden partijen bieden. Op het moment dat de mosselkweker de hoogsteieder is krijgt hij de betreffende lading toegewezen. De aangekochte lading wordt vervolgens naar een van de verwaterpercelen van de mosselkweker voor de kust van Yerseke gebracht.

Het verwateren van mosselen

Afgezien van het veilen, is de aanwezigheid van verwaterpercelen de belangrijkste reden om de mosselen naar Yerseke te brengen. Maar waarom is verwateren nu zo belangrijk? Bij het opvissen van de volwassen mosselen van de kweekpercelen, komt er onvermijdelijk slib en zand in de schelp. Om dit kwijt te raken, worden onze mosselen zodra ze zijn geveild naar de verwaterpercelen gevoerd. Deze liggen beschut in de Oosterschelde ten oosten van Yerseke. Ze zijn zo ondiep dat ze bij vloed ongeveer 3 m onder water staan en bij eb bijna droogvallen. Er is weinig golfslag, de stroomsterkte is beperkt en het zeewater is er zuiver.

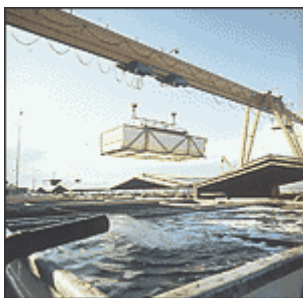
Tijdens de verwaterperiode komen onze mosselen na hun reis vanaf de kweekpercelen, geheel tot rust en kunnen ze optimaal profiteren van de gunstige omstandigheden. Hierdoor bereiken de mosselen een optimale kwaliteit.

De kwaliteitscontrole

Kwaliteitscontrole is essentieel voor een product als mosselen. De kweekpercelen, de verwateringsbassins, maar ook de mosselen zelf staan onder een voortdurende controle. De kwaliteitsnormen waar de mossel aan moet voldoen, is zeer hoog.

Op de percelen in de Waddenzee en de Oosterschelde nemen controleurs van het Rijkinstituut voor Visserijonderzoek (RIVO) regelmatig monsters van het water en de mosselen. Deze monsters worden onderzocht op de aanwezigheid van schadelijke organismen zoals bacteriën en zware metalen.

Wanneer de consument ook maar het minste risico loopt, neemt de sector maatregelen om te voorkomen dat de betreffende mosselen in de handel gebracht worden. Een van die maatregelen is het verbieden van de visserij in bepaalde gebieden. Omdat de natuur dit soort ongeregeligheden zelf oplost, kan de visserij na een korte periode meestal hervat worden.

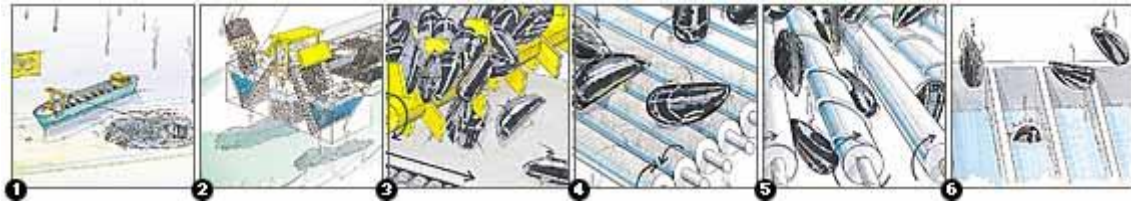
De verwerking en sortering van mosselen

Snelheid bepaalt in grote mate de kwaliteit van onze producten! Dankzij een verregaande mechanisatie slaagt de mosselkweker erin om de mosselen, na het opvissen vanaf de eigen percelen, in een recordtijd gebruiksklaar te maken!

Na een verwaterperiode van ongeveer twee weken, vissen zij de mosselen op en brengen ze met zogenaamde walschepen naar de verwerkingsbedrijven. Aan boord worden ze al een keer gewassen. Dat spaart op het land heel wat tijd uit! De containers met mosselen worden aan wal gezet en vervolgens fijnverwaterd met Oosterscheldewater dat eerst speciaal UV-gefilterd wordt om eventuele

bacteriën onschadelijk te maken. Hiermee worden de laatste zandresten verwijderd. In de volgende stap worden mosselen ontrost, ontbaard en verder van vuil ontdaan. Na een eerste visuele controle, het zogenaamde voorlezen, volgt de marktgerichte sortering.

Deze gebeurt op grootte: van Goudmerk (grote mosselen van minder dan 43 stuks per kg) Jumbo, Imperial en Super tot Extra (kleinere mosselen van meer dan 70 stuks per kg). De sortering gebeurt volautomatisch en zeer nauwgezet zodat u de mosselen krijgt die u verkiest. Vervolgens worden de mosselen nog een keer gecontroleerd, dit is het zogenaamde nalezen, waarna ze naar de inpakmachines gaan.

- 1) het vissen van de mosselen op de verwaterpercelen
- 2) het spoelen aan boord
- 3) het ontlossen van de mosselen
- 4) het ontbaarden
- 5) & 6) een marktgerichte sortering van klein (Extra) tot groot (Goudmerk)

De verpakking en verzending van mosselen

Na de sortering komen de mosselen bij de inpakmachines. De verse mosselen worden verpakt in klein- en grootverpakking. Men onderscheidt op basis van de grootte vijf soorten mosselen:

Goudmerk: minder dan 43 stuks per kilo

Jumbo: 43 tot 50 stuks per kilo

Imperial: 50 tot 60 stuks per kilo

Super: 60 tot 70 stuks per kilo

Extra: meer dan 70 stuks per kilo

De kleinverpakking voor consumenten bestaat uit een waterdichte zak.

De grootverpakking is bestemd voor de horeca. Het zijn traditionele jute zakken die met de hand worden dichtgenaaid om de mossel zo weinig mogelijk ruimte te laten om open te gaan staan.

Nederland is met zijn productie van ongeveer 100 miljoen kg een van de grootste mosselproducerende landen van Europa. België, Nederland en Frankrijk (in volgorde van belangrijkheid) zijn de grootste afnemers. Als marktleider neemt Prins & Dingemanse een groot deel van deze 100 miljoen kg voor haar rekening.

Hoe lang duurt het mosselseizoen?

Het mosselseizoen start ieder jaar midden juli.

Oesters

Biologie

Oesters zijn tweekleppige weekdieren. Ze zijn hermafrodiet, dat betekent dat ze tweeslachtig zijn. Ze kunnen zichzelf niet bevruchten. Platte oesters beginnen hun leven als mannetje en veranderen van geslacht, afhankelijk van temperatuur en voedselomstandigheden. Op een leeftijd van 8-10 maanden worden ze bij een temperatuur van ten minste 12 °C als mannetje geslachtsrijp. Als de temperatuur in de zomer oploopt tot 15-16 °C, worden ze in het derde of vierde jaar vrouwtje.

Juli en augustus is de paaitijd van de oester. Bevruchte eicellen ontwikkelen zich bij de 'moeder oester' tot larven die zelfstandig kunnen leven. Ze worden dan afgestoten. -De larven zakken door de zwaarte van hun ontwikkelende schelp naar de bodem. Hier proberen ze zich met de holle kant vast te hechten aan een vast oppervlak. Dit zijn meestal lege mosselschelpen. Als het lukt om zich vast te hechten, groeit de larf binnen twee tot vijf jaar uit tot een zogenaamde consumptieoester. Het grootste deel van de larven sterft echter af. Oesters verkrijgen hun voedsel door het filteren van water waaruit ze tegelijkertijd zuurstof opnemen.

Voorkomen

Oesters komen over de hele wereld voor. Ze hebben echter een bepaalde minimum watertemperatuur nodig om te kunnen overleven. Oesters worden zelden noordelijker dan de zuidwest kust van Noorwegen aangetroffen. In Nederland worden twee soorten oesters gevestigd en gekweekt. De oester die van oorsprong in ons land voorkomt, is de platte oester. In het Latijn: *Ostrea edulis*. De Zeeuwse oester (Latijnse naam: *Crassostrea gigas*) is in de jaren '70 in de Zeeuwse wateren geïntroduceerd. Deze oester wordt in België ook wel holle oester genoemd.

Hieronder volgen de verschillende kenmerken op een rij.

	Zeeuwse oester	Platte oester
Vorm	ovale, grillig gevormde schelp	ronde, gladde schelp
Consumptiegeschikt	na 3 jaar	na 5 à 6 jaar

Hoeveelheid in natuurlijke omgeving	aanzienlijke hoeveelheden op kweekpercelen	zeldzaam
Prijsniveau	betaalbare oester van hoogwaardige kwaliteit	topsegment, exclusief

Bestandsfluctuaties

Het totale bestand platte oesters heeft de afgelopen twee decennia sterk gefluctueerd. In de Oosterschelde is het bestand sinds de jaren '80 zeer beperkt. Het aantal Zeeuwse oesters in dit gebied is de afgelopen tien jaren sterk toegenomen. Fluctuaties in de oesterbestanden worden deels bepaald door klimatologische omstandigheden, zoals lange hete zomers en strenge winters, en door het uitbreken van oesterziektes en –plagen. Deze ziektes en plagen vormen geen gevaar voor de volksgezondheid.

De oesterziekte Bonamiasis

Bonamiasis wordt veroorzaakt door de protozoaire oesterparasiet *Bonamia ostreae*. Deze oesterziekte heeft hoge sterfte onder met name driejarige oesters tot gevolg en heeft daardoor een sterke effect op de voortplanting. In Europa zijn bijna alle wateren waarin platte oesters voorkomen, geïnfecteerd met de parasiet. De parasiet werd in 1980 in de Oosterschelde ontdekt. De commerciële teeltmogelijkheden zijn hierdoor sterk teruggelopen. Platte oesters komen in de Oosterschelde nauwelijks voor. In 1988 is de ziekte overgelopen naar het Grevelingenmeer. In dit water is het bestand door een goede broedval in de jaren '90 enigszins verbeterd. Na het uitbreken van Bonamiasis zijn de kwekers overgegaan op de productie van Zeeuwse oesters. Deze soort is niet gevoelig voor de ziekte. De exacte herkomst van de Bonamiasis ziekte is nog niet bekend. Er wordt continu onderzoek gedaan door de Europese Unie om te achterhalen welke factoren een rol spelen bij de ontwikkeling van de ziekte.

Zeeuwe oesters

In de Oosterschelde en de Grevelingen wordt de alomgekende Zeeuwse oester gekweekt. Deze oester is in feite geen inheemse soort, maar werd decennia terug ingevoerd uit Japan. In de Oosterschelde bleek deze oester zich goed te kunnen ontwikkelen. Vandaag de dag is het een delicatessen van formaat.

Het leven van de oester

De productie van oesters is nog voor een groot deel ambachtelijk: heel wat stappen in het productieproces vereisen handwerk. De piek van de productie ligt in november/december, in de periode voor de feestdagen. Maar natuurlijk smaken onze oesters het hele jaar door .

In de periode dat de oesters gaan melken en de larfjes in het water rondzweven, worden er regelmatig monsters genomen om te bepalen wanneer het aantal larfjes optimaal is. Dan worden er mosselschelpen uitgezet op de percelen zodat de larfjes zich daar op kunnen nestelen. Na twee tot drie jaar zijn de Zeeuwse oesters volgroeid en geschikt voor consumptie. De Zeeuwse platte oester moet dan nog een tweetal jaren doorgroeien.

Als de tijd rijp is worden de oesters opgevist en aan boord alvast gespoeld. Aan wal gebeurt het sorteren.

De gesorteerde oesters worden per soort in genummerde putten gezet. Hier blijven ze een tijdje om weer op verhaal te komen.

Voordat ze verpakt worden, worden de oesters tegen elkaar getikt. Door het verschil in klank kunnen eventuele kapotte en droge oesters getraceerd worden. Om te verhinderen dat de oesters zich in de verpakking zouden openen, krijgen ze zo weinig mogelijk ruimte. Zonodig wordt bovenop de oesters nog wat zeewier gelegd, de zgn. 'klappers'. Op deze wijze behouden de oesters dagenlang hun zeeverse smaak en kwaliteit.

De Zeeuwse oesters worden regelmatig van het ene perceel naar het andere verplaatst (verzaaien). Door dit opvissen, aan boord spoelen en vervolgens weer lossen, slijten de scherpe randen van de schelp. En wanneer dit proces regelmatig herhaald wordt, stopt de oester met het aanmaken van schelp aan de buitenzijde en vormt zich een mooie min of meer ronde en gelijkvormige oester met een diepe onderschelp waarin het oestervlees goed tot zijn recht komt.

Vlak voordat de oester consumptierijp is, worden de oesters op de beste en voedselrijkste percelen uitgezaaid, waardoor ze een optimale kwaliteit krijgen.

Zeeuwse oesters kennen in principe geen seizoen. Ze zijn het hele jaar door te eten. Platte Zeeuwse oesters zijn verkrijgbaar van oktober tot midden april.

En wat is het nu precies het verschil tussen onze platte Zeeuwse oester en onze Zeeuwse oester? Dat is een geheim dat we graag met u delen... proef ze en ontdek dat ze allebei uniek en overheerlijk smaken... Het beste van beide werelden!

Verslag van de uitstap van 21 november 2005

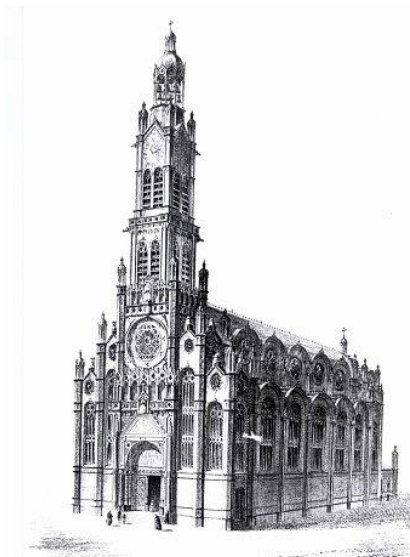
Traditiegetrouw verzamelden de broeders in “ Neptunus Lounge “ te Wondelgem voor het ondertussen al even traditionele ontbijt. De moedigen die de oproep om eventueel de trip naar het “ Zuid “ te doen met openbaar vervoer (tram) waren er aan voor de moeite. Er werden meer dan voldoende “ liften “ aangeboden om alle broeders snel en comfortabel naar de Sint Annakerk te brengen. Na een poosje geduld werden wij op sleeptouw genomen door Willem Remue, verantwoordelijke voor tal van renovaties van gebouwen eigendom van de kerkfabrieken.

Na een schets van de historiek over de bouw en inrichting van deze kerk, trachtten de moedigen de toren te beklimmen tot aan de klokken en konden genieten van een prachtig uitzicht over Gent, aangezien de zon ondertussen de mist had doen verdwijnen.

De doorstane emoties werden weggespoeld in het nabijgelegen “ Trappistenhuis “ in de Brabantdam, waar een pre-aperitief werd genuttigd.

Daarna werd het bijna een echte “ Faim Fatale “ aangezien dit restaurant gesloten bleek, maar niet getreurd, dit werd na de nodige commotie, rechtgezet in “ Faim de Toi “ in de Belfortstraat te Gent. De wandeling van de “ Zuid ” naar het centrum kregen wij er gratis bij.

Voor wie deze uitstap heeft gemist of hier en daar een detail van de uitleg is ontgaan volgt hierna nog wat informatie over de St Annakerk, die alhoewel zeer uitgebreid verre van compleet is.

Sint-Annakerk.

Achter de gevels van de Sint-Annakerk schuilen liefst 3.255 vierkante meter fresco's

samen met de mooi gedecoreerde glasramen en de met sterren bezaaide prachtig blauw geschilderde gewelven.

Deze merkwaardige kerk werd ingewijd in 1862.

Vernieuwend voor zijn tijd was het gebruik van gietijzer voor de hoofdribben en de metalen spanten. De voorbouw werd uitgevoerd in natuursteen uit Avennes.

De zure regen tastte de steen echter snel aan en ook de oorlogsschade was aanzienlijk. Bovendien versnelden de teloorgang van het Zuidkwartier en de mépris voor de 19de eeuwse architectuur voor een snelle en bijna nefaste aftakeling van de kerk. De restauratie van deze kerk wordt geraamd op 4 miljoen euro. Op 16 september greep er in de kerk een jubileumconcert plaats ter gelegenheid van de 150ste verjaardag.

In 1837 gaf de aanleg van de eerste spoorlijn Gent-Mechelen het startsein voor de ontwikkeling van de Zuidwijk. Het gevolg was een spectaculaire bevolkingsaan groei.

De parochie telde al snel 18.000 zielen voor wie een nieuwe kerk, ter vervanging van de Sint-Annakapel, moest worden voorzien. De kerk zou ten zuiden van het recent aangelegde Sint-Annaplein in de as van de Keizer Karelstraat ingeplant worden.

De plannen werden toevertrouwd aan stadsarchitect Louis Roelandt. Problemen en discussies met betrekking tot de funderingen leidden tot diens ontslag en Roelandt werd vervangen door bouwmeester Jacques Van Hoecke. Onder zijn leiding gingen de werken in 1856 van start.

De inwijding van de nieuwe kerk vond plaats in 1862. De stijl van de kerk is eclectisch met een dominantie van de romaanse en gotische stijl. De voorgevel, met onafgewerkte toren, vertoont een verticaal karakter dat doorbroken wordt door horizontale geledingen.

De rondboogvensters hebben de romaanse vormentaal en de gotische maaswerkversiering. Het interieur is eveneens overwegend neoromaans met neogotische versieringselementen. De monumentale muurschilderingen van kunstschilder Theodoor Canneel geven aan het geheel een oosters-Byzantijnse sfeer.

Baanbrekend in de kerkelijke architectuur is het gebruik van gietijzer voor de hoofdribben en de driepasbogen. De grootste innovatie is de dakoverspanning met twee ijzernen, zg. Polonceauspanten, per travee. Dit kapsant is opgebouwd uit twee onderspannen driehoekige liggers, die verbonden zijn door een trekstaaf. Tot nu toe is de voorgevel en het eerste deel van de zijgevel gerestaureerd.

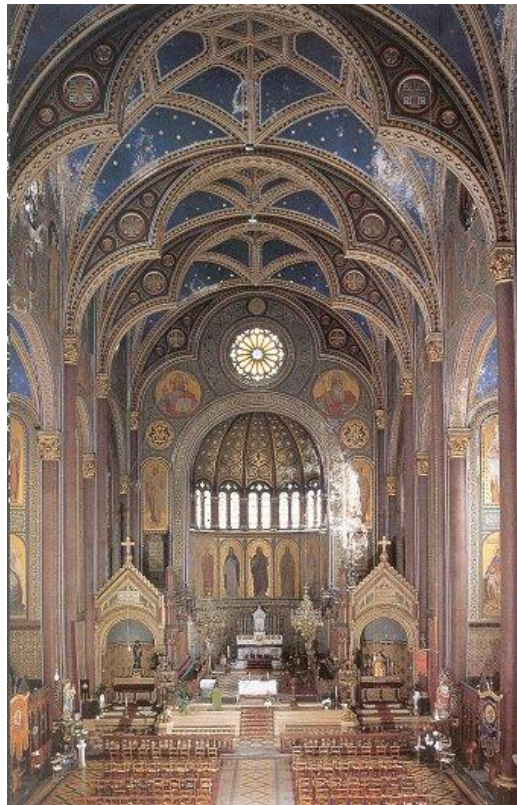

Het interieur van de Sint-Annakerk is eveneens overwegend neoromaans met neogotische versieringselementen. De vormgeving eigen aan de "Rundbogenstil" werd geïntegreerd in het interieur en het pleisterwerk. De kerk werd voorzien van 3.255 m² fresco's uitgevoerd door kunstschilder Theodoor Canneel. De monumentale

muurschilderingen van geven aan het geheel een oosters-Byzantijnse sfeer. Als mecenasen traden fabrikant Lousberghs, gemeenteraadslid Lammens voor de versiering van de Mariakapel en kanunnik Bracq op. Zij schonken grote sommen schonken voor de afwerking van de kerk.

Baanbrekend in de kerkelijke architectuur is het gebruik van gietijzer voor de hoofdribben en de driepasbogen. De grootste innovatie is de dakoverspanning met twee ijzeren, zogenaamde Polonceauspanten, per travee. Dit kaspant is opgebouwd uit twee onderspannen driehoekige liggers, die verbonden zijn door een trekstaaf. Ook de kleine roosvensters van de voorbouw werden uitgevoerd in gietijzer, heel modern voor die tijd.

In 1937 werden ontwerpen ingediend bij de Stad Gent om de toren af te werken. Het voorstel van architect Pauwels werd weerhouden, maar door het uitbreken van de oorlog werd de bouw van de toren opnieuw uitgesteld. De linker rosassen bovenaan het schip en de eerste twee glasramen van de rechter gevel werden verwoest tijdens de oorlog.

Ontstaan :

In 1829 reeds, onder E.H. Samyn, deed de kerkfabriek van Sint-Anna een eerste aanvraag bij de Gentse Gemeenteraad voor een nieuwe en grotere kerk. De gebruikte argumentatie was daarbij het feit dat de parochie meer dan 6000 zielen telde en de kerk slechts plaats kon bieden aan 600 mensen. Door omstandigheden (1830 genaamd) bleef dit evenwel zonder gevolg.

Tot de parochianen van Sint-Anna behoorden een hele schare van de superrijken, zoals grootgrondbezitters en industrieel Ferdinand Lousberg, industriëlen als Heymans, ondernemers als Hoste en Minne, maar ook leden van Gentse vooraanstaande families als Helias d'Huddeghem. Allen zullen ze een belangrijke rol spelen in de bouwprojecten van de parochie. Ik zal hier enkele figuren bespreken ter illustratie. Ferdinand Lousberg (1799-1859) zal een bedrag schenken aan de parochie dat op zijn zachtst gezegd fenomeen is, 35.000 als gift in 1851 voor de bouw van de nieuwe kerk en dan nog eens 30.000fr. als legaat na zijn overlijden in augustus 1859.

Hippoliet Lammens (langs moederkant verwant met de invloedrijke familie T' Kint), advocaat en grondeigenaar, schonk 25.000fr. voor de bouw van het Sint-Anna altaar in de nieuwe kerk, ter nagedachtenis van zijn overleden moeder.

Napoleon De Pauw (1800-1859), schepen van openbare werken van de stad Gent, zal zich ten volle geven om het project te doen slagen, hij zal na het ontslag van Roelandt zelfs de algemene leiding op zich nemen van de bouwwerkzaamheden.

Ook andere lokale politici zullen zich inschakelen zoals De Kerckhove De Denterghem en Vercruysse-Bracq. Op 20 juli 1850, de vooravond van de feestdag van St.-Victor, zijn patroonheilige, kan Z.E.H. Hulin, tijdens de plechtige mis aankondigen dat er sprake is van de bouw van een nieuwe parochiekerk op het Van Arteveldeplein. Hij maakt tezelfdertijd bekend dat hij om het welslagen van dit project te versnellen een omhaling zal houden onder de parochianen.

Op 10 november 1850 bedraagt het totale toegezegde bedrag reeds 60 000fr., te betalen over een termijn van 5 jaar.

Meer dan de helft van dit totale bedrag is afkomstig van één gift, namelijk het immense bedrag van 35000fr geschonken door Ferdinand Lousbergs, ongetwijfeld de rijkste parochiaan.

De kerkfabriek schrijft daarop een brief, aan de burgemeester, schepenen en gemeenteraad van de stad Gent. Daarin wordt gemeld dat het toegezegde bedrag zeer binnenkort 100.000fr zal zijn. De kerkfabriek wijst de stad op de hoogdringendheid van het project door "les besoins impérieux d'une paroisse de 9000 âmes".

De kerkfabriek drukt ook de hoop uit dat de werken nu heel binnenkort zullen starten, liefst zelfs direct na de winterstop.

De kosten voor de uitvoering van de plannen worden geraamd op 300.000fr.

De kerkfabriek stelt een concreet financieel plan op: de werken zullen 5 jaren duren, de kerkfabriek zal elk jaar 20.000fr krijgen voor de toegezegde giften, het stadsbestuur moet hetzelfde doen.

Concrete vooruitgang wordt geboekt wanneer de stad Gent begint aan zijn grote urbanisatiewerken. Maar het duurt toch nog een hele tijd tot er overgegaan wordt tot het opstellen van concrete plannen, dit gebeurt in 1848. In 1850-51 wordt de definitieve plannen opgesteld en de nodige financiële middelen worden bijeen gezocht. De werken kunnen beginnen.

Opsteller van de plannen, architect Louis Roelandt.

Louis Roelandt werd geboren te Nieuwpoort op 31 januari 1786.

Zijn vader stuurde hem in de leer bij een timmerman, bij wie hij verscheidene jaren aan de schaaftank doorbracht. Daar werden zijn talenten ontdekt door architect Louis Focqueur. Deze nam hem op in zijn atelier, waar de jongen zich snel in de tekenkunst bekwaamde.

Toen Focqueur en de Gentse architect Pieter Domien Velleman (1769-1829) kort daarop bij de uitbreiding van de vestigingen te Nieuwpoort samenwerkten, maakte Roelandt kennis met Velleman, directeur van de Academie voor Schone Kunsten in Gent. Deze nam hem onder zijn vleugels. Roelandt werd ingeschakeld in het atelier van Velleman. Tegelijk studeerde hij van 1802 tot 1808 architectuur aan de Gentse Academie. Hij studeerde af met een eerste prijs.

Op 3 maart 1818 benoemt de gemeenteraad Roelandt tot "architecte extraordinaire de la ville". Zijn wedde bedroeg 433 gulden. In werkelijkheid deed het stadsbestuur hier een goede zaak, want op die manier moest de stad geen ereloon betalen. Roelandt zal dit ambt vervullen tot in 1856.

In 1819 wordt Roelandt leraar aan de Gentse academie.

Roelandt nam de leiding op zich van de voltooiing van de nieuwe gevangenis, het Rasphuis aan de Coupure Links.

In 1835 werd hij docent aan de Ecole du Génie Civil, hoogleraar bouwkunst aan de universiteit, ridder in de Leopoldsorde en lid van de stedelijke Commission royale des Monuments.

In 1837 realiseerde Louis Roelandt op de Coupure het Casino.

In hetzelfde jaar mocht hij het kruis tussen de Lange Violettenstraat en de Brusselsepoortstraat vervangen door een monumentale pomp.

Roelandt kreeg in die tijd veel opdrachten. De overheid bestelde bij hem een justitiepaleis, een theater en een straat tussen beide, alles met passende allure uit te voeren.

De tweede pool van deze grootschalige stadsrenovatie was een nieuw theater (1837-1840), toen nog le Grand Théâtre of de Fransche Schouwburg genoemd.

Tussen beide polen tekende Roelandt de Schouwburgstraat, waardoor de gevel van de opera tot aan het justitiepaleis doorgetrokken kon worden. Daarvoor moest onder meer de kapel van de Schippers wijken.

In 1843 bouwde hij het Entrepot aan het Handelsdok.

Rond 1850 organiseerde Gent een wedstrijd voor de bouw van een nieuwe torenspits op het Belfort. Roelandt kreeg opdracht een synthese te maken van de binnengestuurde ontwerpen. Hij maakte er een neogotische gietijzeren spits van.

Nog in het centrum bouwde Roelandt in 1852 de bizarre neoromaanse huizenrij in de Lammerstraat.

In de jaren 1851-53 tekende hij, in de tuin van de pastorie van het Klein Begijnhof, de militaire Rijkschool, waarvan de rondboogspanten in gietijzer de industriële archeologen in vervoering brengen.

Roelandt bouwde ook het eerste slachthuis (1853-57) op de gronden van het voormalige Spanjaardkasteel. Het werd afgewerkt door Adolphe Pauli.

Zijn grootste religieuze realisatie zou de Sint-Annakerk (1848-53) zijn, ware het niet dat hij bij het begin van de werken als architect vervangen werd door Jacques Van Hoecke. Hij moest opstappen na een ernstig meningsverschil, waar we uiteraard later veel dieper op zullen ingaan.

Louis Roelandt overleed in zijn woning op de Nederkouter 34 op 5 april 1864.

De 19de eeuw was een zeer vruchtbare en creatieve periode voor de architectuur. De 19de eeuw was ook dé eeuw bij uitstek van de neostijlen. Op het einde van de 18de eeuw was het neoclassicisme, dat op de klassieke oudheid geïnspireerd was de allesoverheersende bouwstijl, een mooi voorbeeld hiervan vinden we in ons eigen stad met de Aula van de universiteit in de Volderstraat, eveneens een ontwerp van Louis Roelandt.

De romantiek brengt hier echter een tegenbeweging op gang. In de Duitse architect G. Semper (1803-1879) vond men een stem die blijkbaar verwoordde wat velen toen al aanvoelden. De architectuur moest een andere richting inslaan, die van het eigen nationale verleden, met een teruggrijpen naar stijlen uit vroegere tijden, naar de christelijke middeleeuwen, met de neoromaanse en neogotische kunst, maar ook richting exotische landen, met het neobyzantijnse.

Semper stelde een geheel nieuwe richting voor: het eclecticisme. Hij wou het beste combineren van de verschillende tijden. Dezelfde geluiden krijgen we ook te horen uit tal van andere landen, in Engeland promoten mensen als Pugin de neogothic. Telkens werden oude stijlen gecombineerd met moderne spijstechnologie.

Semper zelf promoveerde een eclecticisme met vooral neoromaanse en neobyzantijnse elementen.

Dé nieuwe mengstijl, die ook werd overgenomen door Louis Roelandt was de zogenaamde Rundbogenstil, gekenmerkt door een eenvoudige aanleg, sobere geledingen en soepele vormenvariabiliteit.

Roelandt introduceerde de Rundbogenstil in België, die hij als eerste toepaste in 1843 aan het Stapelhuis en in 1851 aan de Arena Van Vletingen.

Roelandt maakte dan enkele voorstellen voor een kerk in neobyzantijnse stijl, er zijn voorstellen met koepels, met grootste torens, veel zijkapelen,...

De kerkfabriek geeft de voorkeur aan een modern ontwerp waarbij de kerk wordt opgevat als één grote ruimte, zonder pilaren of andere storende elementen.

Dit kon bereikt worden door het zogenaamde dubbel Polonceauspant. Dit was een architecturaal hoogstandje, ontwikkeld door de Franse ingenieur Camille Polonceau (1813-1859). Hij ontwikkelde in 1836 een spantenconstructie waarbij de ijzeren spantbenen zowel aan de nok als onderling met bouten bevestigd zijn, terwijl ze onderaan op bakstenen muren rusten. Een systeem van stangen of kabels moet voorkomen dat de spantbenen uitwijken.

Op de zolder van de kerk is dit architecturaal hoogstandje te bewonderen, de vanuit het interieur zichtbare beschilderde gietijzeren rondboogspanten zijn verstevigd door ijzeren dwarsgordingen en overspannen de kerkhal volledig

De kerkfabriek en Louis Roelandt weten overeenstemming te bereiken tegen het einde van 1851. De plannen worden ter goedkeuring voorgelegd aan de hogere overheden. Zij geven hun toestemming en de werken kunnen van start gaan.

De bouw van de monumentale Sint-Annakerk

-

In augustus 1852 kon de bouw van de nieuwe Sint-Annakerk eindelijk beginnen.

Op 9 augustus 1852 wordt beslist om een afsluiting te plaatsen rond het terrein van de nieuwe kerk.

Eerst en vooral moet het terrein nog eens precies afgemeten worden. Landmeter Saurel wordt aangesteld voor een extra opmeting van het terrein, voor de prijs van 139,50fr.

Broekhaus krijgt de opdracht om peilingen te verrichten naar de aard van de grond, op verschillende vooraf bepaalde plaatsen.

De firma van aannemer J.G. Gisseleir wordt aangeduid om het maken van de afsluiting.

Hieronder de rekening:

-De afscheiding der gronden tot het maken der kerk bestemd:

de prijs van iedere dubbele deur met toebehoorten: 35fr

de prijs van de stijlen in roode noordshout (2,70 per lopende meter): 10,90

de prijs van de staenders of stijlen in inlandse mast: 1,50

de prijs per m² van het beslag in abiele of Canadahout: 1

den aerbijdstoon tot het aanvoeren, plaatsen, bewerken en leveren de noodige nagels van afscheesel per lopende meter: 0,70

het alle: 1850fr.

Op 3 maart 1853 starten de voorbereidende werken, het terrein wordt in orde gebracht, stenen en palen worden aangesleept, bouwputten gegraven,...

Roelandt voorziet in zijn plannen het gebruik van 1048 rechte palen van inlandse mast of beukenhout, van 7 à 11 meterlang, en van minimum 90 cm in omtrek, met ijzeren stropband.

De opdracht voor de fundatiewerken gaat naar aannemer Gerard De Beer-Hertschap voor de som van 102820fr. Deze aannemer had eerder al de metselwerken gedaan in een aantal andere projecten van Roelandt als de Opera, het Justitiepaleis en de Entrepôt.

Op 18 juli 1853 wordt met de funderingswerken begonnen. Wegens de drassige bodem moesten 1048 beukenhouten palen in de bodem geheid worden. Deze werden verbonden met leggers en dwarsbalken, die een rooster vormden waarop de muren konden opgetrokken worden.

I. De plechtige Eerstesteenlegging

Op 1 september 1853 had de eerstesteenlegging plaats door Koning Leopold I.

De koninklijke familie was op tweedaags bezoek, ter gelegenheid van de plechtige inkomst van de erfprins Z.K.H. de Hertog van Brabant en H. Keizerlijke en Koninklijke Hoogheid Maria Hendrica Anna van Oostenrijk, in de stad Gent, op 31 augustus en 1 september 1853.

Om 13u30 kwam de koninklijke trein aan op het Zuidstation met daarin: koning Leopold I, de hertog en de hertogin van Brabant, Filips, Graaf van Vlaanderen en prinses Charlotte.

Van daaruit ging het gezelschap in een plechtige optocht naar het provinciaal paleis. Vooraan liepen de trompetters en de keteltrommelaars van de stad, twee pelotons van de burgerwacht met muziek, de politie en de pompiers met muziek, gevolgd door de stedelijke gilden en de Kamer van Rhetorica en dan tenslotte de prinselijke koetsen begeleid door de burgerwacht.

's Avonds volgde een galabal in de schouwburg, dat gepaard ging met de uitvoering van een Cantate door de Melomanen. Alle openbare gebouwen in de stad werden verlicht.

Om 22 uur werd het bal ingezet in het Casino. Tegelijkertijd vond er op de Kouter een volksbal plaats. Om 24 uur tenslotte werd de avond afgesloten met een spetterend vuurwerk, afgestoken van op het St.-Pietersplein.

De volgende dag woonde de koninklijke familie de prijsuitreiking bij van de stadsscholen in het Justitiepaleis. Hierna trok het gezelschap naar het Arteveldeplein waar de eerstesteenlegging plaats vond van de nieuwe Sint-Annakerk.

Om 10 uur 's morgens was Mgr. Delebecque reeds op het Van Arteveldeplein aangekomen, processiegewijs, aan het hoofd van het Kapittel van de St-Baafskathedraal en van de gehele geestelijkheid. Binnen de omheining om het bouwterrein, zegende hij met al de ceremonieën van het Pontificale Romanum, de eerste steen en de fundatie van de nieuwe kerk.

Als om 11uur de komst van Koning Leopold I en de Koninklijke Familie aangekondigd werd, ging de Bisschop hem tegemoet en begeleidde hem vergezeld door de Hertog en de Hertogin van Brabant, door de Graaf van Vlaanderen en door Prinses Charlotte naar het rijkelijk versierde podium.

Rond de koning namen zowat alle militaire en burgerlijke hoogwaardigheidsbekleders van de Stad Gent en de Provincie Oost-Vlaanderen plaats.

De Bisschop hield een korte toespraak tot de Koning en hief het Veni Creator aan.

De Heer Napoleon De Pauw, Schepen van Openbare Werken van de Stad Gent dankt de Koning en de Koninklijke Familie en, in zijn bevoegdheid van afgevaardigde van de Kerkfabriek van de St-Annaparochie, nodigt hij de Koning uit tot het leggen van de eerste steen. Hij presenteert daarop aan de Koning een zilveren truweel waarop de wapens van de Stad Gent gegraveerd zijn.

Een loden bak waarin een koperen plaat gelegd werd, met de volgende tekst in gegrift, wordt daarna aan de Koning gebracht:

"Daar de parochiale Kerk van St-Anna binnen Gent, door het steeds aangroeiend getal der parochianen te klein was geworden, zijn er door de Kerkfabriek pogingen aangewend om een ruimer kerk op de Arterveldeplaats der stad te doen oprichten. Waartoe milddadig de hand geleend hebben het Stadsbestuur, de Provincie van Oost-Vlaanderen, het Gentse Magistraat, benevens verscheidene persoonlijkheden. Ten tijde als Koning der Belgen was Leopold I, Minister van Justicie Karel Faider, Gouverneur der Provincie Eduard de Jaeger; Voorzitter des Provinciale Raad Jan Baptist Groverman, Provinciale Griffier Lod. J. E. Montigny. En binnen de Stad Gent Burgemeester Graaf Const. De Kerchore de Denterghem; Schepenen Eduard van Rottelberghe de la Lotterie, Napoleon De Pauw belast met de werken. August van Lokeren, Jacob Du Bois; Stadssecretaris Karel Waelbrouck. Op de 1° september des jaren MDCCCLVII, heeft Z. M. Graaf Lodewijk Joseph Delebecque, Bisschop van Gent, in bijzijn van het Kapittel van de Hoofdkerk van St-Saafs, van de Pastors en van de overige stadsgeestelijkheid, de eerste steen en de grondvesten der nieuwe St-Annakerk ingewijd. En daar Z. M. de Koning met de ganse Koninklijke familie zich in Gent bevond, uit hoofde der feesten door de Stad gegeven ter gelegenheid van het huwelijk van de erfprins Z. K. H. de Hertog van Brabant met H. Keizerlijke en Koninklijke Hoogheid Maria Hendrica Anna van Oostenrijk, heeft Z. M. de Koning, de eerste steen derzelfde nieuwe kerk geleid, in tegenwoordigheid van Z. K. H. de gemelde Erfprins en zijner doorluchtige gemalinne, Z. K. H. Philips Graaf van Vlaanderen en H. K. H. de Prinses Charlotte. Almede der Burgerlijke en Krijgsoverheden. Te dier tijde was Pastor van de St-Annakerk E. H. Victor Hulin. Bij de Kerkfabriek was Voorzitter des Raads Jan Blommaert, Secretaris Victor Gaillard, Voorzitter des Bureels Jan Kervyn de Volkaersbeke, Secretaris Jan Lantheere, Schatsbewaarder Jan Van Beerlere, Leden Dieter van der Straeten, Jan Baptist Brieven, Lodewijk van Wyck, Frans Hebbelinck. Tot het samenstellen en bouwen der Kerk was benoemd en aangesteld Stedelijke Bouwmeester Lodewijk Roelandt. En op dat al het hier gebeurde tot den nageslacht moge overgaan, heeft de Kerkfabriek dit in deze koperen plaat doen snijden. God loone allen die voor Zijne Kerk zorgen."

Samen met die tekst werden de volgende voorwerpen in de loden bak gestoken: verschillende gouden, zilveren en koperen geldstukken, te weten: een stuk van 25, een stuk van 10, een stuk van 5, een stuk van 2 en een half, een stuk van 2, een stuk van 1, een stuk van een halve frank, een stuk van 20 centimes en een stuk van 1 centime; verder een medaille in zilver, geslagen ter gedachtenis aan het huwelijk van Z.K.H. Monseigneur Leopold Louis Philippe Marie Victor, Hertog van Brabant, met Mevrouw Marie Henriette Anna, Aartshertogin van Oostenrijk. De doos werd verzegeld en in een speciaal gebeitelde steen gelegd. Hij werd geplaatst in de grondvesten van de toren van de nieuwe kerk. De Koning en al de aanwezige leden van de Koninklijke Familie sloegen op de steen; vervolgens sloegen ook de Geestelijke autoriteiten, de Burgerlijke en Militaire overheden elk een slag op dezelfde steen.

Z.E.H. Hulin overhandigde aan de Koning een gedachtenis aan de eerste steenlegging en hield een korte toespraak.

Er werd van dit alles een officieel proces-verbaal opgemaakt, om de herdenking aan de plechtigheid wettelijk vast te leggen, dat werd ondertekend door de Koning, de Koninklijke Familie en de andere hoogwaardigheidsbekleders.

Hierna trok het gekroonde gezelschap naar het belfort, waar een gedenkplaat onthuld werd. Waarna ze terugkeerden naar het Zuidstation. Leopold I schonk toen het bedrag van 6000fr om brood uit te delen aan de behoeftigen.

Om de plannen van architect Roelandt aan het grote publiek voor te stellen maakte De Rudder een houten maquette, en Wutterwulge een gipsen.

2. Het bewogen verhaal van de funderingswerken

De funderingswerken zijn in volle gang wanneer Schepen De Pauw in maart 1854 zijn twijfels uit aan de Kerkfabriek over de fundamente. Hij is van mening dat het raam waarop de grondvesten moeten rusten onvoldoende aangepast is aan de enormiteit van het gebouw. Hij beweerde dat alle houten onderdelen, als peilers en gebinte, volstrekt in alle omstandigheden onder het grondwaterpeil moeten blijven –zo zij boven water uitstaken, zouden ze spoedig rotten, met instortingsgevaar als gevolg.

De Kerkfabriek beveelt de onmiddellijke stopzetting van de werken. Architect Roelandt wordt erbij gehaald, die verklaart er rotsvast van overtuigd te zijn dat alles wel degelijk in orde is.

De Kerkfabriek beslist op 24 maart in samenspraak met schepen De Pauw om de kwestie van het water voor te leggen aan Wolters, hoofdingenieur van de Stad Gent.

Op 28 april wordt een vergadering belegd van hoofdingenieur Wolters, met De Pauw en Roelandt. Wolters zei hun dat het inderdaad beter zou zijn om, voor alle zekerheid, het raam te doen dalen tot aan het laagste niveau van de Beneden-Schelde. Dat wilt dus zeggen dat het raam 92 cm lager moet komen te liggen dan oorspronkelijk was voorzien in de plannen.

Na een lange beraadslaging gaat de kerkfabriek akkoord met de opinie van De Pauw en Wolters en wordt de beslissing genomen om het raam 92cm te doen dalen.

Een delegatie was uitgestuurd om De Beer-Hertschap op de hoogte te brengen van de beslissing van de Kerkfabriek. De Beer is heel ontevreden dat hij voor deze kwestie niet geconsulteerd is. Hij wijst erop dat hij al zeer veel werken heeft uitgevoerd, ook voor de Stad Gent. En dat Schepen De Pauw weet dat hij betrouwbaar en minutieus werk aflevert. Hij eist de onmiddellijke betaling van alle kosten tot dan toe gemaakt, tegen het einde van de maand; de onmiddellijke aanpassing van het Lastenboek en dat, gezien de werken nu vertraging oplopen, de vooraf overeengekomen termijnen vervallen.

De Kerkfabriek antwoordt daarop dat het inwilligen van de eisen van De Beer in tegenspraak zou zijn met de belangen van de Kerkfabriek, daar de bevoegde autoriteiten zich nog niet uitgesproken hebben over deze kwestie en dat nog verdere studies moeten gemaakt worden.

Aan De Beer wordt gemeld dat ze beslist heeft om de werken ogenblikkelijk, voor onbepaalde duur, stil te leggen, tot de bevoegde autoriteiten zich uitgesproken hebben. Tevens krijgt hij te horen dat ze zijn bezwaren volledig naast zich neer zullen leggen.

Op 19 juni 1854 wordt een vergadering over de hele kwestie bijeengeroepen met de leden van het kerkbureau, architect Roelandt, hoofdingenieur Wolters, Schepen van Openbare Werken, De Pauw en de Gouverneur.

Er werd eerst en vooral een evaluatie gemaakt van de werken die tot nog toen zijn uitgevoerd. Vervolgens buigt de vergadering zich over de kwestie van de funderingen. Er wordt vastgesteld dat er twee totaal verschillende meningen zijn: De Pauw en Wolters enerzijds, die beweren dat de diepte van de fundamente onvoldoende is om ze permanent onder water te laten staan, en Roelandt anderzijds die beweert dat alles in orde is.

De vergadering beslist om twee onafhankelijke experts te vragen om een studie uit te voeren. Onderzoek wordt bevolen bij Kolonel Eyckholt en professor La Marle. DePauw geeft aan dat men zich vooral zal moeten richten op het waterpeil van de beide Scheldes.

De twee experts gaan elk afzonderlijk en zonder overleg op onderzoek. Zij worden begeleid en gecontroleerd door 2 toezichhouders: Putseys en Van Hoecke.

De Kerkfabriek benoemt De Pauw ondertussen als algeheel directeur van de werken.

De Kerkfabriek ontvangt Wolters, Eykholt en La Marle, elk afzonderlijk, teneinde de situatie op een correcte manier te kunnen inschatten, en om zodoende de knoop te kunnen doorhakken. Alle drie de experts zijn van mening dat de houten constructies constant en permanent onder water moeten staan.

Kolonel Eyckholt heeft het volgende kunnen vaststellen: de fundamente moesten volgens de plannen op een diepte van 3m90 komen te liggen. de laagste waterstand die hij heeft kunnen vaststellen was 5m15. Hij zegt er wel bij dat het hier gaat om uitzonderlijk droge tijden.

Hij waarschuwt de Kerkfabriek nog eens uitdrukkelijk voor de gevaren van verrotting van de fundamente. Hij geeft hierbij twee voorbeelden. De kazerne van Nieuwpoort, waarbij de fundamente bloot gesteld waren aan een constante afwisseling: soms waren ze ondergedompeld, dan weer niet. Deze situatie leidde ertoe dat zij na 25 jaar op het instorten stond, wat maar nauwelijks is kunnen voorkomen worden.

Een tweede voorbeeld is dat van het Fort Napoleon in de duinen ten oosten van Oostende. Na 40 jaar is het metselwerk, dat weliswaar zeer stevig was, zo aangetast dat het fort niet meer te redden is. Professor Le Marle heeft kunnen vaststellen dat er een regelmatige schommeling is van het waterpeil van zowel het grondwater als van de beide Scheldes van zo'n 0,50m.

De gouverneur wijst erop in een brief van 5 augustus dat de kosten voor de funderingswerken nu reeds 37374,89fr bedraagt en dat dit bedrag enkel nog zal stijgen.

De Kerkfabriek besluit hierop om de financiële toestand te herevalueren; er zal overgaan worden tot een nieuwe subsidieaanvraag.

Op 9 september 1854 laat Louis Roelandt een brief bezorgen aan de Kerkfabriek waarin hij ontslag geeft, met onmiddellijke ingang.

De Kerkfabriek laat zich hierdoor niet uit zijn lood slaan en geeft op 11 september de opdracht aan De Beer om de werken te hervatten, en meteen de funderingen te verlagen met 1m50.

De constructie van de nieuwe Sint-Annakerk was na lang aandringen dan eindelijk begonnen. De werken gingen van start onder een goed gesternte: er waren ruime financiële middelen, zowel subsidies van verschillende overheden, als gulle giften van sympathisanten, zoals de textielbaron Lousberg. Het kruim van de Gentse bouwwereld was aangetrokken met als bekroning stadsarchitect Roelandt. De werken werden nauw in het oog gehouden door de Schepen van Openbare Werken, die daarenboven nog medeparochiaan was.

Maar het mocht niet zijn. De kerkfabriek was blijkbaar de woorden van Matheüs 7:24 vergeten, waarin de Heer het belang onderstreept van goede fundamenten: "Een ieder die deze woorden hoort en ernaar handelt, die is als een voorzichtig man, die zijn huis bouwde op een steenrots". Architect Roelandt had bij zijn plannen te weinig rekening gehouden met de drassige ondergrond, en het fluctuerende peil van het grondwater.

Hierdoor liepen de werken ernstige vertragingen op, de financiële reserve verdween als sneeuw voor de zon en architect Roelandt nam ontslag.

3. Architect Van Hoecke

Van Hoecke werd meteen aangesproken of hij geïnteresseerd zou zijn in de vrijgekomen positie, wat hij uiteraard is. Hij wordt meteen gevraagd om de plannen van zijn voorganger ernstig te bestuderen en zo nodig wijzigingen en aanpassingen aan te brengen^[181]. Dat gebeurt ook, Van Hoecke zal de plannen van Roelandt op een aantal vlakken vereenvoudigen, vooral de overvloedige tierlantijnen op de façade moeten het ontgelden. Ook een aantal zaken in de constructie zelf worden door enige technische kunstgrepen vervangen. Maar op zich verandert Van Hoecke niet veel aan het ontwerp van Roelandt.

Op 25 mei 1855 wordt Van Hoecke officieel aangesteld als architect verantwoordelijk voor de bouw van de Sint-Annakerk.

Jacques Van Hoecke (1802-1863) was inspecteur van de Openbare Werken te Gent. Zijn belangrijkste werken zijn: ontwerp van het interieur van de kapel van het Groot-Seminarie, de kerk van Sint-Jan-Baptist en de pastorie van de Sint-Annaparochie. Bovendien was hij een bekend serrespecialist en ontwierp hij een grootse wintertuin in de plantentuin van de voormalige Baudelo-abdij.

Enige tijd na de voltooiing van de werken, in 1863 overlijdt hij.

4. De werken worden hervat

Onder leiding van Van Hoecke komen de bouwwerken in een stroomversnelling.

Op 3 april 1856 keurt de Kerkfabriek het plan goed tot het bouwen van de muren tot aan de vensters, de tweede fase van de werken. Zij worden uitgevoerd door aannemer J.A. Scheers.

Deze fase zal duren tot begin 1858. Scheers zal voor de uitvoering van deze fase in het totaal 71135,18fr krijgen. Eind 1857 startten de werken van fase drie, de bouw van het niveau van de vensters. Deze fase zal uitgevoerd worden door Boterdaele, en zal duren tot 1859. Boterdaele zal hiervoor de som krijgen van 151968,05fr.

Dan ontstaan er problemen. De Kerkfabriek komt tot de pijnlijke constatactie dat de financiële toestand belabberd aan het worden is. Het probleem zit als volgt. De subsidies die zijn toegezegd door de stad en de regering worden betaald in schijven. De volgende schijven worden pas uitgereikt midden 1860.

De Kerkfabriek beraadslaagt over deze kwestie op 15 maart 1859. Extra subsidies zullen niet meer goedgekeurd worden, en het organiseren van een nieuwe omhaling lijkt ook wat te veel van het goede voor de kerkmeesters, de mensen zouden het project voor de nieuwe kerk kunnen gaan beginnen beschouwen als een last. Er wordt

daarop besloten om een lening aan te gaan bij de bevolking. Als de Kerkfabriek het totale bedrag van 150000fr zou kunnen lenen, dan kunnen de huidige kosten gedekt worden. Het bedrag van de subsidies zou dan kunnen dienen om de leningen terug te betalen. Er wordt voorgesteld om een interestvoet van 5% te hanteren en de leningen terugbetaalbaar te maken na 5 jaar.

De Stad Gent, het Bisdom en de Provincie geven hun fiat.

Op 24 juli verschijnt de aankondiging van het initiatief van de kerkfabriek in Le Bien Public, de volgende dag ook in de Beurzen Courant.

Het enthousiasme van de bevolking is bijzonder groot, de kerkfabriek verzamelt op die manier het niet onaardige bedrag van 36000fr.

De vierde fase tenslotte zal uitgevoerd worden door Carels en zal duren tot 1861. Hij krijgt hiervoor de som van 170446,44fr.

De vijfde fase zal voor heel wat debat zorgen, namelijk de bouw van de toren. Het prijskaartje voor deze fase zou aanzienlijk geweest zijn, en de kerkfabriek beslist deze uit te stellen naar een latere datum. In dit geval betekende uitstel wel degelijk afstel, de toren werd omwille van het kostenplaatje nooit gebouwd.

Zes jaar na de eigenlijke start van de werken onder leiding van Van Hoecke was de kerk eindelijk klaar, dat wil zeggen, het gebouw stond er.

Op 27 oktober 1862 werd het gebouw plechtige ingehuldigd en ingezegend door vicaris-generaal De Decker.

5. Het interieur

Het gebouw was er, na een prelude met veel over en weer geschrijf, dan eindelijk gekomen, ondanks misrekeningen en tegenslagen, niet in het minste dank zij het doorzettingsvermogen van mensen als Z.E.H. Hulin en niet te vergeten dank zij de dikke portefeuilles van milde schenkers.

Over het interieur kreeg architect De Curte de algemene leiding van. De muurschilderingen onder leiding van Theodoor Canneel behandel ik in een apart deel. Niet alleen omdat ze dat wel verdienen, maar omwille van het feit dat de Kerkfabriek en De Curte daarover strikte afspraken hadden gemaakt.

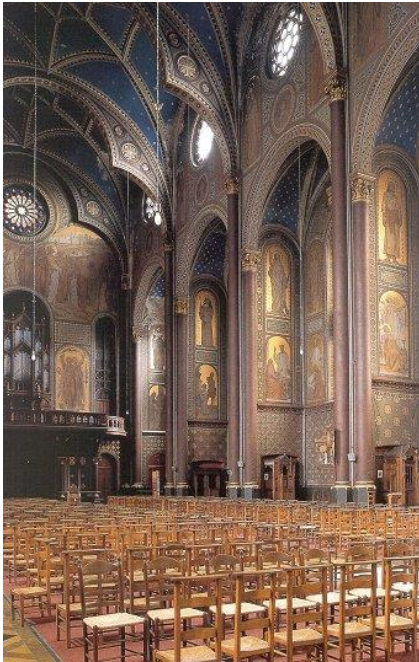
6. De Curte

De algemene leiding van de interieurbekleding werd toevertrouwd aan de architect Louis De Curte (1817-1891). De Curte begon zijn opleiding aan de Gentse Academie, waar hij de lessen tekenkunde volgde. Hij werd uitgeroepen tot laureaat. Daarna trok hij naar de Ecole des Beaux-Arts te Parijs, waar hij bouwkunde volgde. Hij specialiseerde zich in de neo-Romaanse en neogotische bouwstijlen. In 1842 behaalde De Curte er een medaille. Hij was een bewonderaar van Viollet-Le-Duc.

Hij is echter vooral bekend in België als de architect van het neogotische 'Monument voor de Monarchie', ter nagedachtenis van Leopold I in het park van Laken, ingehuldigd in 1880, naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de onafhankelijkheid.

De kerkfabriek moest, nu de werken bijna voltooid waren, op zoek gaan naar een geschikte architect die de werken aan de binnenkant van de kerk kon coördineren. Theodoor Canneel stelde voor om te gaan polsen bij een oud leerling van hem, Louis De Curte, die nu als architect werkte in Brussel. De Curte reageerde zeer enthousiast, hij voelde zich "flatté." Hij wordt kort daarna officieel aangesteld.

De Curte en de Kerkfabriek vergaderden op 2 augustus 1862 om hun visie gelijk te schakelen. Ze maken o.a. duidelijke afspraken over de verantwoordelijkheden van De Curte, er wordt gestipuleerd dat De Curte de algehele leiding van de interieurwerken heeft, maar dat de schilders onder de zelfstandige leiding staan van Theodoor Canneel. De Curte, zelf een fervent aanhanger van de neogotiek stelt voor om voor het meubilair en de beelden een beroep te doen op de Gentse kunstenaar van Duitse afkomst Matias Zens. Maar eerst moest de kerk aan de binnenkant afgewerkt worden.

Het eerste wat moest onder handen genomen worden was de ruwe afwerking van de binnenkant van de kerk zelf, zoals het uitkappen van de pilaren, de kronen en de friezen.

De Gentse ondernemer Wutterwulge werd onder de arm genomen om de kerk aan de binnenkant geheel te bewerken. Dit gebeurde samen met de firma Van der Plaetsen.

Daarna was het de beurt aan de zijkapellen, de afwerking van de stenen was voor rekening van de firma's l'Hoste en Dubois.

De bevoering van de zijkapellen en het koor werd gelegd door de firma Beaumont. De firma Maesereel zorgde voor het tabernakel.

Op 12 juni 1866, wanneer het interieur al gedeeltelijk aangekleed is, wordt de Sint-Annakerk plechtig ingewijd door Mgr. Bracq, die op 1 mei 1865 tot bisschop was gewijd.

7. Mathias Zens

Mathias werd geboren op 20 maart 1839 in Schwarzenborn in het Eifelgebergte. Hij was het zesde kind van Mathias Zens en Katherina Hohn, een vooraanstaande katholieke familie. Mathias wordt naar de Volksschule van Eisenschmitt gestuurd, waar hij de stiel van schrijnwerker leert. Al snel valt hij op door zijn voorliefde voor en talent in het houtsnijwerk. In 1858 krijgt hij de opdracht om twee grote madonnabeelden te maken voor de dorpskapel van Schwarzenborn. In de jaren daarop maakt hij voor dezelfde kapel een neogotisch altaar, de heiligenbeelden en de kruisweg.

In 1866 wordt hij opgeroepen voor zijn legerdienst. Hij wordt gestationeerd in Keulen, waar hij kennis maakt met E.H. Adolph Kolping, die toen trouwens de katholieke gezellenvereniging stichtte, die al gauw zou uitgroeien tot de grootste katholieke arbeidersorganisatie van Duitsland.

Hij bezorgde Zens na zijn militaire dienst in 1866 een studiebeurs aan een beeldhouwerschool te Gent, namelijk de in 1862 opgerichte Sint-Lucasschool.

Mathias was toen 27 jaar oud. Hij kreeg onder andere wiskunde- en tekenles van Jean Baptiste Bethune (1821-1894), in die tijd hoofd van de vernieuwingsbeweging van de religieuze kunst in België en medeoprichter van de Sint-Lucasscholen.

Kort daarop begon Mathias Zens op zijn eentje een klein atelier in de Schouwvegerstraat te Gent, eigendom van een zeker Meunier en ging, vanaf 26 maart 1867, wonen in het klooster van de broeders van Sint-Jan de Deo te Gent.

In 1870 start hij als zelfstandig kunstenaar met een atelier met 20 werknemers.

Dit moet hij al gauw optrekken naar 100 wanneer hij aangeworven wordt om de inrichting van de Sint-Annakerk voor zijn rekening te nemen. Het interieur van de kerk is vrijwel volledig van zijn hand. Het hoofdaltaar, de communiebank en koorbanken, in de zijkapellen de trappen, de vloer, de ijzeren afsluiting, de eikenhouten bekleding, de altaren, bijna al de heiligenbeelden, de neogotische biechtstoelen en de eikenhouten omlijsting van

de kruisweg. Ook de preekstoel is van zijn hand. De neogotische preekstoel is gemaakt van eikenhout, het voetstuk van marmer en is rijkelijk versierd. Ook de prachtige orgelkast is van hem. Tegelijkertijd levert het atelier altaarstukken, heiligenbeelden aan verschillende kerken in het bisdom Trier, de kerken van Eisenschmitt, Oberkail, Welschbillig, Kyllburg en de Pauluskirch van Trier. Eén van dé meesterwerken van Zens, een beeld van Maria als Moeder Gods, wordt in 1905 tentoongesteld op de "Tentoonstelling voor Hedendaagse Christelijke Kunst" te Rome. Zens krijgt er de "Grote Prijs" voor. In 1907 wordt Zens zelfs opgenomen in de pauselijke orde "Pro Ecclesia et Pontifice". Hij was lid van het Gilde van Sint-Thomas en Sint-Lucas en erelid van het Gilde van Sint-Lucas en Sint-Jozef. Aan het einde van de Eerste Wereldoorlog wordt Zens, omdat hij de Duitse nationaliteit bezit, het land uitgezet. Hij weet echter vlug weer terug te keren. Hij overlijdt in 1921 en wordt begraven op het kerkhof van Mariakerke. Hij wordt algemeen beschouwd als één van de belangrijkste kunstenaars van de Katholieke Neogotiek.

8. De beschilderingen

De Sint-Annakerk in zijn prachtige Rundboogstil leende zich ten zeerste voor grootse muurschilderingen. Dit is ook duidelijk te zien in buitenlandse voorbeelden, denk maar aan de Ludwigkirche in München.

Nu de werken aan de kerk al aardig gevorderd waren, ging de kerkfabriek op zoek naar een geschikte kunstschilder. De keuze valt al vrij vlug op Theodoor Canneel, directeur van de Academie voor Schone Kunsten te Gent. Hij wordt ook warm aanbevolen door de Koninklijke Commissie voor Monumenten. Op 24 april 1863 wordt Theodoor Canneel uiteindelijk aangeworven voor het aanbrengen van de muurschilderingen.

Theodoor Canneel werd in 1817 geboren te Gent. Hij startte zijn carrière als drukker. In 1838 werd hij echter leerling bij Van Hanselaere en specialiseerde zich in het schilderen van portretten, historiestukken en huiselijke tafereelen. In 1846 werd hij benoemd tot leraar tekenkunde aan de Gentse Academie.

Tussen 1848 en 1850 ging Canneel op studiereis door Italië. Hij maakte daar kennis met de werken van de Nazareners.

De Nazareners vormden een stroming binnen de hoofdzakelijk Duitstalige vroegromantiek, jonge kunstenaars. Ze schilderden vooral religieuze thema's en nationale historische onderwerpen. Hun visie verspreidde zich al vlug en ze kregen een grote schare aanhangers. Ook Belgische kunstenaars kwamen onder de Nazarenische invloed.

Bij zijn terugkeer in 1850 te Gent werd Canneel benoemd tot directeur aan de Gentse Academie. Deze functie oefende hij uit tot aan zijn overlijden in 1892.

Eind de jaren 1850 legde Canneel zich toe op de decoratieve schilderkunst.

In 1857 stond hij in voor de beschildering van een deel van de Heilig-Kerstkerk te Gent. Hierna volgde de Sint-Martinuskerk van Burst bij Aalst en nog paar andere projecten.

De Kerkfabriek van Sint-Anna kwam hem bezoeken op de werf tijdens zijn schilderwerken in de Heilig-Kerstkerk. Hij wordt gepolst over een eventuele opdracht tot het schilderen van de Sint-Annakerk, "il réagissait vraiment enthousiaste.

Canneel zou niets liever willen dan de opdracht te krijgen voor de muurschilderingen van deze kerk.

In het voorjaar van 1865 gaat hij op studiereis naar Duitsland. Canneel schrijft in zijn brief aan de Kerkfabriek van 19 januari 1865 dat zijn voorbereidende studie voor de schilderingen nu achter de rug is. Alvorens de werken aan te vatten zou hij een studiereis willen ondernemen, "pour aller étudier les travaux les plus récents exécutés en Allemagne, afin de profiter de l'expérience de certaines qui ont décoré des monuments les plus célèbres de ce pays »

Als hij terugkwam startte hij met de schilderwerken.

Toen Canneel op 16 mei 1892 overleed, bleven nog drie onafgewerkte kapellen over, namelijk de vierde en vijfde kapel links en de vijfde rechts.

9. Een geschikte opvolger

De kunstenaar George Minne, een oud-leerling van Canneel aan de academie, bood zich aan. Hij bood aan om geheel gratis een ontwerp te maken voor de beschildering “pour l’achèvement de l’œuvre de son ancien et régent professeur”. Daarbij vermeldt hij als referenties de namen van Maurice Maeterlinck, Paul De Vigne en Edmond Picard.

George Minne werd in 1866 geboren als zoon van Frédéric Auguste Minne, landmeter-architect, Lange Violettestraat 20. Hij studeerde van 1883 tot 1886 schilderkunst aan de Gentse Academie. De vakken ‘antiek beeld’ en ‘levend model’ werden gedoceerd door Theodoor Canneel. Hij werd door hem zeer sterk beïnvloed en legde zich in die tijd vooral toe op monumentale kunst. Hij was toen ook een aanhanger van de neogotische stroming rond de charismatische figuur van Jean de Bethune.

Maar ook de erfgenamen van Canneel roeren zich. Elize Canneel stelt op 29 juli voor om de twee blanco kappellen sober te beschilderen, “sans panneau historiés”. De familie stelt voor om te werken te laten uitvoeren door de schilders Sterck en Nachtegale, “qui depuis de longues années ont aidé notre père dans ce travail” Deze twee schilders werkten in loondienst bij Canneel, ze zullen hetzelfde werk verrichten bij Lybaert.

Er biedt zich een derde kandidaat aan, Theophile Lybaert, ‘artiste peintre à Gand, élève du feu M. Canneel. De Kerkfabriek noteert daarbij dat Lybaert al jaren schilderijen maakt, onder het toezicht van Canneel, in dezelfde stijl als die in Sint-Anna.

De Kerkraad verworpt vrijwel onmiddellijk de suggestie van de nabestaanden van Canneel om de kapellen blanco te laten. De kapellen moeten beschilderd worden in dezelfde stijl, met historische panelen.

Ook het idee om een schildersduo aan het werk te zetten wordt verworpen, dit om eventuele geschillen en onenigheid te vermijden.

De kandidatuur van George Minne wordt verworpen door ‘l’absence des garanties suffisantes quant à la talent du jeune artiste’.

De kandidatuur van Lybaert wordt daarentegen goed ontvangen: ‘les talents de M. Lybaert étant connus’.

Kort daarop krijgt Lybaert zijn contract aangeboden.

10. Theophile Lybaert

Theophile Marie François Lybaert werd geboren op 16 juni 1848 als zoon van Jean-Baptiste Lybaert en Marie Coppejans. Jean-Baptiste Lybaert was schilder van hoofdzakelijk heraldiek. Hij specialiseerde zich in cijferkalligrafie, initialen, blazoenen en wapenschilden. Zijn inkomsten haalde hij vooral uit het schilderen van wapenschilden op voertuigen, als summum van prestige voor de trotse eigenaars.

Hij dacht echter nog meer geld te verdienen door de associatie met een ondernemer die hem een grote bestelling bezorgde voor een tentoonstelling in Parijs in 1856. De ondernemer verdween echter met de noorderzon, met vrijwel de gehele bankrekening van Jean-Baptiste.

Aan de rand van het faillissement gebracht werd Jean-Baptiste ernstig ziek.

De jonge Theophile slaagde erin een beurs te krijgen om te studeren aan het Sint-Barbaracollege te Gent. Na drie jaar moest hij zijn studies echter opgeven om brood te kunnen verdienen voor het gezin. Eerst in het atelier van zijn vader, maar al vlug als leerjongen in de ateliers van Felix en Paul De Vigne, respectievelijk kunstschilder en beeldhouwer.

Daar viel hij op door zijn talent en hij ging studeren aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten. Daar krijgt hij als lesgever, o.a. Theodoor Canneel. Hij sleept er meerdere eervolle vermeldingen en medailles in de wacht voor anatomie en kunstgeschiedenis, in 1869 en voor tekenen naar levende modellen in 1870, voor dezelfde vakken sleept hij bij zijn afstuderen medailles in de wacht voor de gehele opleiding. Zijn academische prestaties zijn uitmuntend en een veelbelovende carrière lijkt zich uit te tekenen. Dit valt ook Theodoor Canneel op die hem geregeld geld in de handen stopt en die hem ook stimuleert om deel te nemen aan wedstrijden om zo zijn kunde te verfijnen en hem tevens al wat naambekendheid te bezorgen. Zo stuurde hij in 1868 twee schilderijen naar het Salon Triennalin Parijs, "Le Christ montrant ses plaies" en "Le Saveur du Monde". De onderwerpskeuze getuigt van een katholieke inspiratie, die zijn latere werk vrijwel compleet zou overheersen.

Dit alles zorgde er ook voor dat zijn familie steeds meer vertrouwen kreeg in het kunnen van hun zoon. Ze installeerden hem in een eigen atelier, een klein huisje, vlakbij het Sint-Jorishof. De jonge schilder specialiseert zich al gauw in portretten en clichéschilderijen op bestelling, a rato van 150 à 200 fr. per schilderij.

In 1878 vertrek hij naar Parijs, vergezeld van zijn vriend, de beeldhouwer Gustave Kasteleyn. Met een aanbevelingsbrief van Legrand-Lauwick, consul in Griekenland, gaat hij zich aanmelden op het atelier van de gevierde schilder Gerome (1824-1904).

Onder invloed van Gerome ontwikkeld hij een orientaliserende stijl, net als zijn meester kiest hij onderwerpen als moskeeën, dansende derwisjen en oriëntaalse fantasieën. Hij wordt ook een vaak geziene gast in het Louvre en het etnografisch museum, waar hij, zoals velen jonge kunstenaars dat plachten te doen, zijn techniek probeerde te perfectioneren door 'oude meesters' te gaan kopiëren.

Zowel Gerome als Canneel zullen duidelijk hun stempel drukken op de onderwerpskeuze van de jonge Lybaert, oriëntaliserend en religieus.

Terug in Gent slaat zijn stijl onmiddellijk aan en hij slaagt erin op korte tijd een stevig klantenbestand op te bouwen, waaronder ook de Gentse senator Vercruyse-Bracq.

Daarbij lopen ook een aantal grotere opdrachten binnen: een aantal schilderijen voor de Sint-Walburgiskerk van Oudenaarde, de beschildering van de Sacramentskapel van de Sint-Niklaaskerk te Gent en het koor van de kerk van het Sint-Elisabethbegijnhof eveneens te Gent.

Om zijn succes commercieel verder uit te buiten gaf hij voor de Duitstalige markt een aantal albums met gravures en reproducties uit, ook werden talloze van zijn schilderijen en gravures opgenomen in gerenommeerde kunsttijdschriften als 'Über Land und Meer' en 'Allgemeine Kunst Chronik'.

Lybaert besteedde veel aandacht aan het kunstonderwijs, zo was hij medeoprichter en eerste directeur van de gemeentelijke kunstacademie van Nevele tussen 1875 en 1879 en van 1879 tot 1883 gaf hij tekenles aan de kunstacademie van Wetteren.

Hij was ook nauw betrokken bij de oprichting van verschillende culturele verenigingen. In 1875 ging de 'Association des Artistes Gantois' van start met een tentoonstelling in de Troonzaal van het Gentse Stadhuis. In 1877 stond hij mede aan de wieg van de literaire vereniging 'Snellaertskring'. In 1879 werd het katholieke 'Cercle des Beaux-Arts' opgericht en in 1883 'La Société d'Histoire et d'Archéologie'.

In het begin van de jaren 1880 had nog een groot deel van zijn schilderijen oriëntaliserende onderwerpen zoals 'Soldat Marocain endormi' uit 1883 en 'Cour de l'Alhambra, après le massacre des Abencérages' uit 1884, maar geleidelijk aan kiest Lybaert meer en meer voor uitgesproken religieuze thema's.

In 1885 wordt hij aangezocht om de kruisweg af te tekenen voor de Jezüietenkerk van Antwerpen, de schilder Heyndrickx was namelijk halverwege ernstig ziek geworden en had nood aan vervanging.

In 1886 schildert hij de derde en vierde statie, in 1888 de laatste twee.

Even later wordt hij aangezocht voor het ontwerp en de uitvoering van een groot schilderij voor de parochiekerk van Assenende, 'De Maagd en het Kind', met op de achtergrond een dorpsgezicht van Assenede].

In 1892 wordt Lybaert ingehuurd om een aantal schilderijen te maken voor de Sint-Salvatorkerk te Gent: het altaarstuk 'De Opdracht van Christus in de Tempel' en een aantal schilderijen in de zijkapellen: 'De Vrouw van Smarten', 'De Heilige Joachim' en 'Sint-Anna'.

Bij de dood van Canneel wordt hij aangesteld om de schilderwerken aan de laatste drie kapellen uit te voeren. Lybaert wordt voor al deze werken uitgebreid geprezen, op 8 mei 1896 wordt hij, als blijk van waardering voor zijn gehele carrière, benoemd tot Officier in de Leopoldsorde. Iets later, op 12 maart 1897, wordt hij in naam van Paus Leo XIII door de Pauselijke nuntius Mgr. Rinaldini benoemd tot Commandeur in de Orde van Sint-Gregorius de Grote, dit omwille van zijn verdienste voor de religieuze kunst.

De schilderijen van Lybaert kennen nu een nog groter internationaal succes en worden tentoongesteld in steden als Brussel, Parijs, Madrid, Hamburg, Dusseldorf, Keulen, Londen en Glasgow, maar ook in Caracas en Buenos Aires.

Hij doet nog enkele pogingen om zijn kunsten te bewijzen in de beeldhouwkunst, zo pakt hij in 1895-96 uit met “La Prière” en “Resignation”. Maar deze zijn niet zo succesvol.

Lybaert is mee met zijn tijd en experimenteert aan het begin van de twintigste eeuw met het impressionisme..

In 1903 wordt hij aangesteld als docent Kunstgeschiedenis aan het Instituut van Antwerpen.

Op 27 november 1924 wordt hij benoemd tot commandeur in de Kroonorde.

Hij overlijdt op 28 mei 1927, ‘gesterkt door het laatste sacrament’.

11. Verderzetting van de schilderwerken

Lybaert slaagt erin om de stijl van zijn leermeester perfect na te volgen. Hij beschilderde de Philomenakapel, de Passiekapel en de Doopkapel.

Lybaert werkte aan de kapel van Sint-Philomena tot december 1894. De passiekapel wordt beëindigd april 1895. De schilderwerken eindigen in januari 1896, dan is ook de Doopkapel afgewerkt.

Hiermee eindigen voorlopig de werken aan de Sint-Anna-kerk.

De negentiende eeuw is voorbij.

Met dank aan :

De Sint-Annaparochie in de negentiende eeuw: aanpassing van de materiële infrastructuur. (Harko Vande Loock)

12.Orgel

Gebouwd door Pierre Schyven (1904) en gerestaureerd door Orgelbouw Andriessen

orgelmaker	Pierre Schyven	
bouwjaar	1904	
restauratie	Andriessen orgelbouw bvba	
orgeldeskundige	André Acke	
omvang	2 klavieren + pedaal	
dispositie		
Grand Orgue [C-g3]	Récit expressif [C-g3]	Pédale [C-f1]
Bourdon 16	Principal 8	Sousbasse 16
Montre 8	Flûte harmonique 8	Flûte 8
Flûte harmonique 8	Salicional 8	Bombarde 16

Gambe 8	Voix céleste 8	
Bourdon 8	Flûte écho 4	speelhulpen
Prestant 4	Doublette 2	Grand- Orgue/récit
Fourniture III-IV	Fourniture III	Tirasse G.O.
Trompette 8	Basson-hautbois 8	Tirasse Réc
Clairon 4	Trompette harmonique 8	Octave grave G.O.
	Voix humaine 8	
		balanstrede registercresc.

tractuur pneumatisch

manuaaltessituur C-g'''

pedaaltessituur C-f'

diapason a'=440 Hz

winddruk G.O.+ Péd: 111 mm WK Réc: 96 mm WK

stemming gelijkzwevend

Jean-Pierre Rogiest
Secretaris